

Finanšu ministrija

Aktualitātes valsts budžeta plānošanas procesā

Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padome
2024. gada 8. maijs

Finanšu ministrija

Aktuālais valdībā apstiprinātais dokuments-

Stabilitātes programma, tās sagatavošanas

konteksts

Finanšu ministrija

Stabilitātes programma izstrādāta, ņemot vērā jauno ES fiskālo ietvaru

Māstrihtas kritēriji netiek mainīti

Māstrihtas kritēriji:

1. budžeta deficīts nedrīkst pārsniegt 3% no IKP
2. valdības kopējais parāds nedrīkst būt lielāks par 60% no IKP

pašlaik

turpmāk

Strukturālais deficīts

(0,5% IKP)

Ikgadēja Stabilitātes programma

Izdevumu pieaugums

4 turpmākajiem gadiem

- Apstiprina ES Padome
- **Nemainīgs** neatkarīgi no ekonomikas (un ieņēmumu) prognozēm
- Izdevumu pieaugumu nosaka tā, lai nevienā gadā 14 gadu periodā **deficīts nepārsniegtu 3% no IKP**
- Fiskālo telpu var palielināt tikai ar **diskrecionāriem** ieņēmumu pasākumiem (veicot izmaiņas nodokļu politikā)
- Atkāpe pieļaujama **tikai vienreizējās investīcijās aizsardzībā**

Deficīta 3% no IKP robežas nozīmīgums

- Ja deficītu prognozēt virs 3%, tas **ietekmē valsts maksimāli pieļaujamo izdevumu apjomu nākamajiem četriem gadiem.**

Finanšu ministrija

Līdz ar vispārējās izņēmuma klauzulas atcelšanu, ES valstīm ir jāievēro fiskālās disciplīnas noteikumi un jānodrošina pārmērīga parāda un deficīta samazināšana

Igaunija:

- **atteiksies no valsts budžeta stratēģijas punkta samazināt Igaunijas budžeta deficītu līdz 1,9% no IKP 2025. gadā.**
- Arī jaunais mērķis - 3% - nozīmētu samazināt valsts izdevumus par 1 miljardu eiro.
- Pavasara prognoze **2024. gadam: deficīts 3,5% no IKP; 2025.gadam -5,3%.**

Beļģija:

- Saskaņā ar jaunajiem ES noteikumiem **7 gados būs jāietaupa 27 miljardi eiro**, lai samazinātu lielo budžeta deficītu un valsts parādu.
- **Jāietaupa 0,65% no IKP gadā** - aptuveni 3,9 mljrd. eiro (2024).
- Jaunajai valdībai **būs jāizstrādā daudzgadu budžeta trajektorija un būtiskas reformas** tādās jomās kā pensijas un veselības aprūpe, kur izdevumi būtiski palielināsies

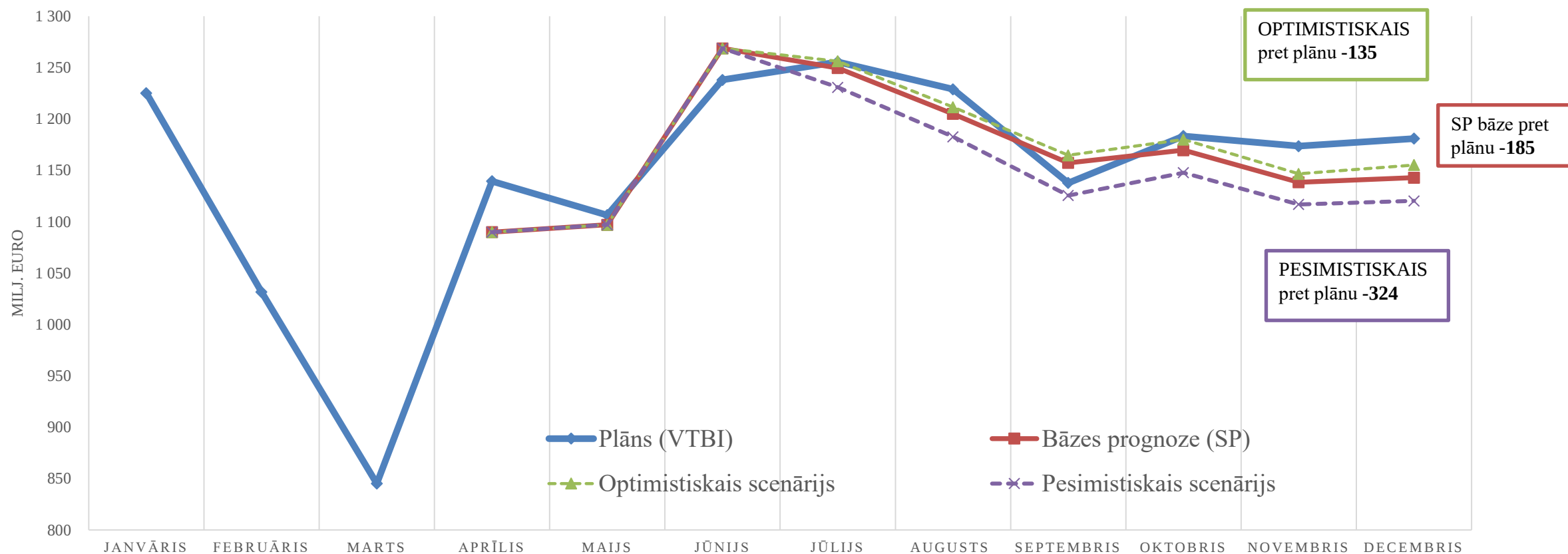
Somija:

- 2024. gada budžetā prognozēja 2024. deficītu 3,2% no IKP.
- Aprīlī Parlamentam iesniegti papildu budžeta priekšlikumi (2024): apropriācijas **žoga būvniecības ātrākai izbūvei**, mērķtiecīgi pasākumi situācijas atvieglošanai būvniecības nozarē un papildu atbalstam Ukrainai.
- **Ierosināts samazināt ieņēmumu aplēses par EUR 1,3 miljardiem.**

Finanšu ministrija

Kopbudžeta nodokļu ieņēmumu attīstības scenāriji 2024

Finanšu ministrija

Makroekonomiskās prognozes 2024-2028

(2024.gada februāris)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
IKP faktiskajās cenās, milj, euro	33 349	38 386	40 348	42 008	44 548	46 904	49 281	51 779
pieaugums faktiskajās cenās, %	10,8	15,1	5,1	4,1	6,0	5,3	5,1	5,1
pieaugums salīdzināmās cenās , %	6,7	3,0	-0,3	1,4	2,9	2,5	2,3	2,3
IKP deflators, izmaiņas %	3,8	11,8	5,4	2,7	3,0	2,7	2,7	2,7
PCI (vidēji gadā), %	3,3	17,3	8,9	1,6	2,5	2,5	2,5	2,5
Tautsaimniecībā nodarbināto mēn, vid, bruto darba samaksa , euro	1 277	1 373	1 537	1 652	1 760	1 865	1 959	2 056
pieaugums faktiskajās cenās , %	11,7	7,5	11,9	7,5	6,5	6,0	5,0	5,0
pieaugums salīdzināmās cenās, %	8,2	-8,4	2,8	5,8	3,9	3,4	2,4	2,4
Nodarbinātība, tūkst, iedzīvotāju (atbilstoši darbaspēka apsekojumiem)	864	886	884	884	884	882	879	876
pieaugums, %	-3,2	2,6	-0,2	0,0	0,0	-0,3	-0,3	-0,3
Bezdarba līmenis (gada vidējais), % no ekon, aktīviem iedzīv.	7,6	6,9	6,5	6,4	6,0	6,0	5,5	4,9

Avots: CSP dati līdz 2023.g. atjaunoti 25.03.2024, FM prognozes

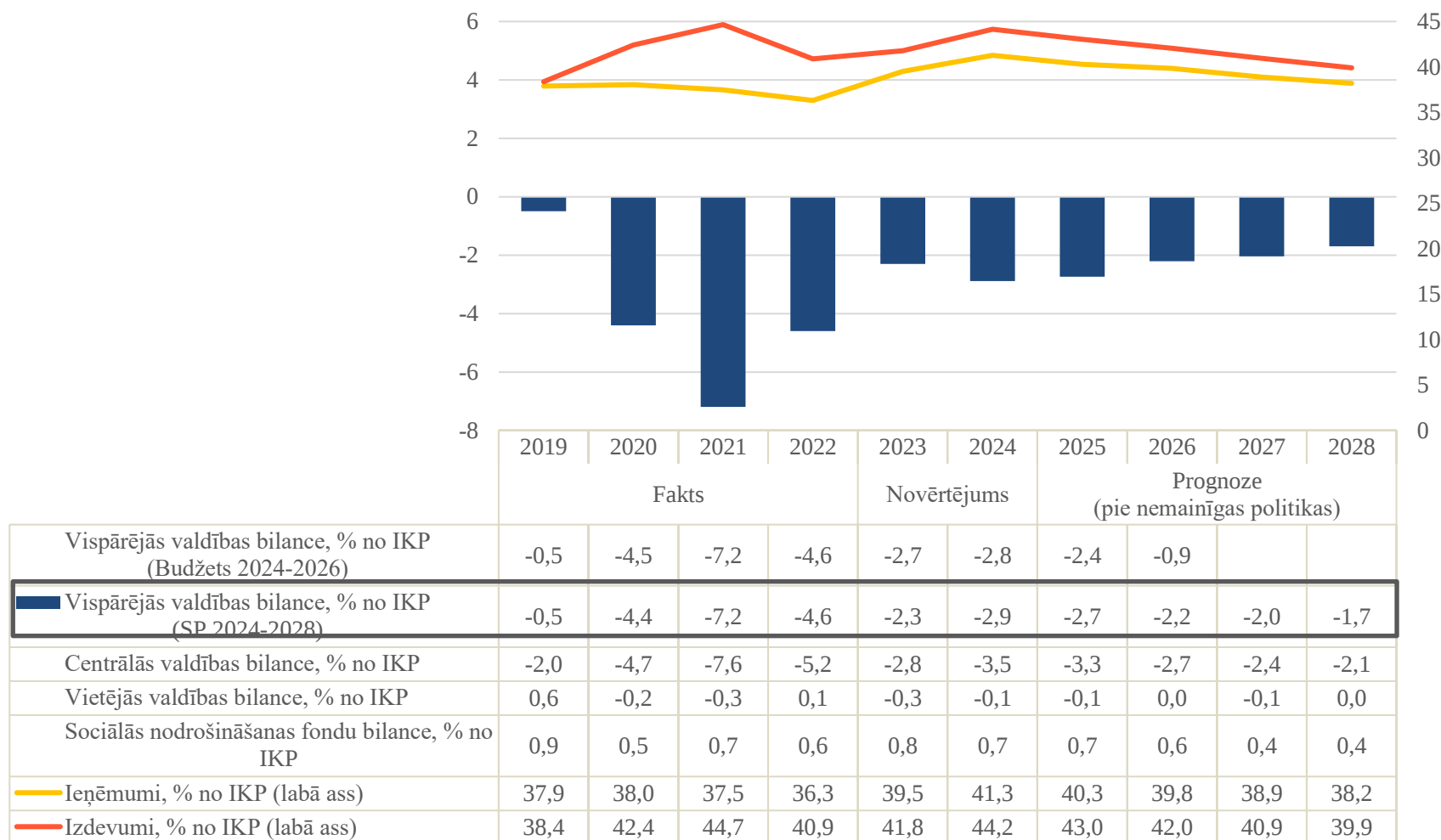
Finanšu ministrija

Stabilitātes programmas fiskālās prognozes

Finanšu ministrija

Vispārējās valdības budžeta deficīts pie nemainīgas politikas samazinās lēni un nesasniedz pirmskrīzes līmeni

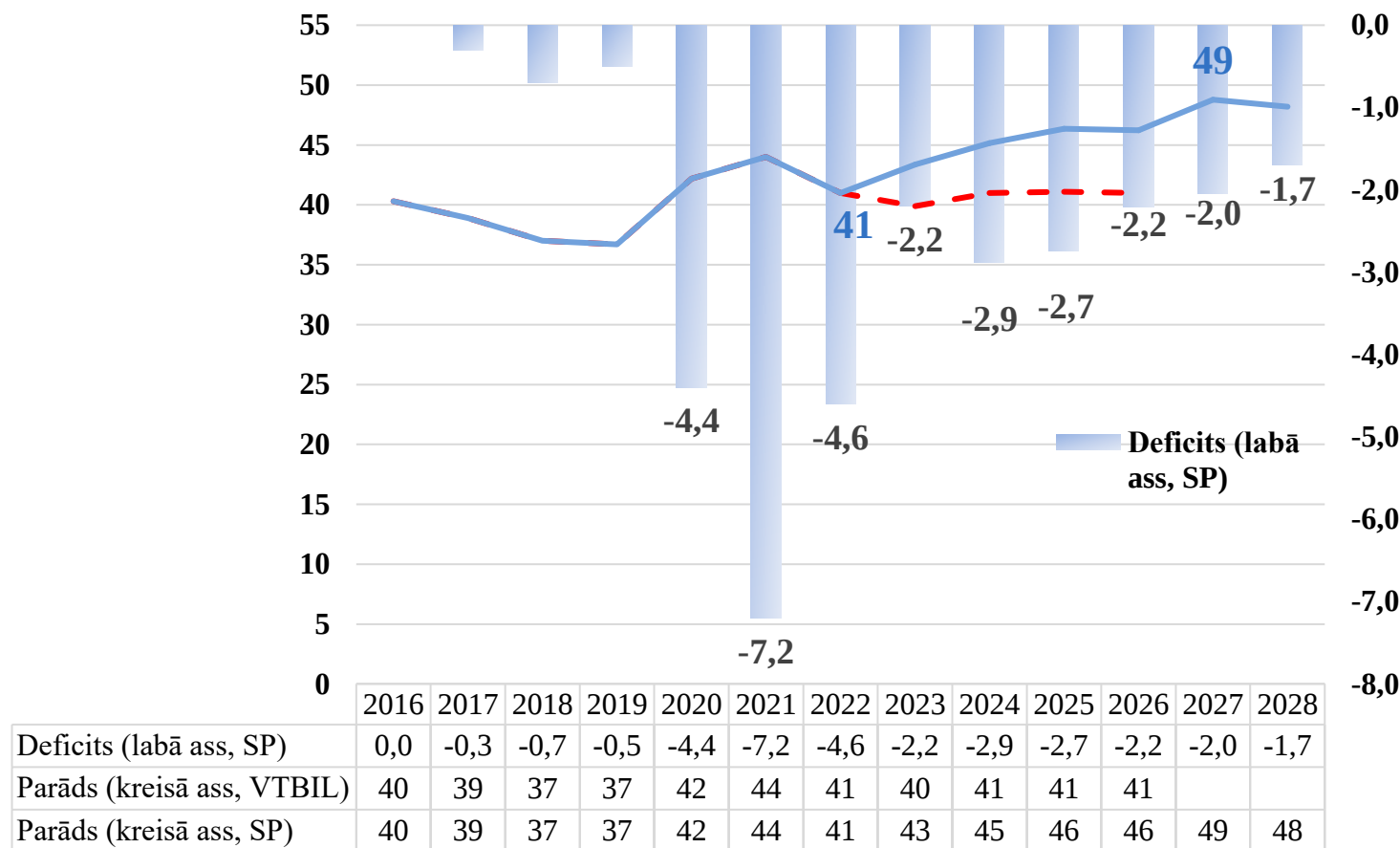

Datu avots: fakts (Budžets 2024-2026) atbilstoši *Eurostat* (oktobris, 2023), fakts (SP 2024-2028) atbilstoši *Eurostat* (aprīlis, 2024), atbilstoši *Eurostat* (22.04.2024) vispārējās valdības budžeta deficīts 2023.gadā bija 2,2% no IKP.

Finanšu ministrija

Vispārējās valdības parāds pieaug

Vispārējās valdības deficīts un parāds (% on IKP, ESA)

Nozīmīgākie iemesli:

- **IKP** izaugsmes tempu un inflācijas kritums
- Papildu **izdevumi aizsardzībai** un iekšējai drošībai
- Atbalsts mājsaimniecībām un uzņēmumiem **Covid-19 un energoresursu krīzes** laikā
- Pieaugušas aizņēmuma **procentu likmes**

Finanšu ministrija

Trīs fiskālie nosacījumi un fiskālā telpa saskaņā ar esošo Fiskālās disciplīnas likuma regulējumu

		2024	2025	2026	2027	2028
FDL Balances nosacījums						
strukturālās bilances mērķis	% no IKP		-0.5	-0.5	-0.5	-0.5
ES Strukturālās primārās bilances nosacījums						
strukturālās primārās bilances mērķis	% no IKP	-1.4	-1.4	-1.3	-1.3	-1.2
procentu izdevumi	% no IKP		1.2	1.3	1.4	1.4
vienreizējie pasākumi	% no IKP		-1.6	-1.6	-1.5	-1.3
strukturālās bilances mērķis	% no IKP		-1.0	-1.0	-1.1	-1.3
ES Izdevumu pieauguma nosacījums						
valsts finansēto neto primāro izdevumu pieauguma likme	%		5.1	5.1	5.1	5.1
strukturālā balance	% no IKP		-1.8	-2.5	-2.6	-3.2
strukturālās bilances mērķis saskaņā ar visiem fiskālajiem nosacījumiem						
	% no IKP		-0.5	-0.5	-0.5	-0.5
Fiskālā telpa						
vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances prognozes nemainīgas politikas scenārijā	% no IKP		-1.0	-0.5	-0.6	-0.4
vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances mērķi	% no IKP		-0.5	-0.5	-0.5	-0.5
fiskālā nodrošinājuma rezerve	% no IKP		0.1	0.1	0.1	0.1
fiskālā telpa	% no IKP		-0.6	-0.1	-0.2	0.0
fiskālā telpa	milj. EUR		-279.5	-67.8	-77.8	10.4

Stabilitātes programma sagatavota saskaņā ar trīs fiskālajiem nosacījumiem:

1. FDL 10. pantā noteiktā maksimāli pieļaujamā vispārējās valdības strukturālās bilances vērtību 0,5% no IKP;
2. ES strukturālās primārās bilances nosacījuma – šim rādītājam ir jāuzlabojas no -1.4% no IKP 2024. gadā uz -1.2% no IKP 2028.gadā.
3. ES valsts finansēti neto primāro izdevumu pieaugumu, kas nevar pārsniegt 5.1% pieaugumu pret iepriekšējo gadu.

Lai nodrošinātu visu trīs fiskālo nosacījumu izpildi, 2025. gadā ir negatīva fiskālā telpa 279,5 milj. EUR. Noteicošais visā prognozēšanas periodā ir FDL strukturālās bilances nosacījums

Finanšu ministrija

FM piedāvātie grozījumi Fiskālās disciplīnas likumā un attiecīgā fiskālā telpa

		2024	2025	2026	2027	2028
FDL Balances nosacījums						
strukturālās bilances mērķis	% no IKP		-1.0	-1.0	-1.0	-1.0
ES Strukturālās primārās bilances nosacījums						
strukturālās primārās bilances mērķis	% no IKP	-1.4	-1.4	-1.3	-1.3	-1.2
procentu izdevumi	% no IKP		1.2	1.3	1.4	1.4
vienreizējie pasākumi	% no IKP		-1.6	-1.6	-1.5	-1.3
strukturālās bilances mērķis	% no IKP		-1.0	-1.0	-1.1	-1.3
ES Izdevumu pieauguma nosacījums						
valsts finansēto neto primāro izdevumu pieauguma likme	%		5.1	5.1	5.1	5.1
strukturālā balance	% no IKP		-1.8	-2.5	-2.6	-3.2
strukturālās bilances mērķis saskaņā ar visiem fiskālajiem nosacījumiem			-1.0	-1.0	-1.0	-1.0
Fiskālā telpa						
vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances prognozes nemainīgas politikas scenārijā	% no IKP		-1.0	-0.5	-0.6	-0.4
vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances mērķi	% no IKP		-1.0	-1.0	-1.0	-1.0
fiskālā nodrošinājuma rezerve	% no IKP		0.1	0.1	0.1	0.1
fiskālā telpa	% no IKP		-0.1	0.3	0.3	0.5
fiskālā telpa	milj. EUR		-56.8	153.0	168.6	269.3

Jaunie ES fiskālie nosacījumi ir mazāk ierobežojoši, nekā spēkā esošā Fiskālās disciplīnas nosacījumi.

Šādu atšķirību būtu lietderīgi novērst un arī nacionālajā fiskālās politikas regulējumā izmantot ES jauno pieeju, kuras pamatā ir parāda ilgtspēja.

Lai nodrošinātu, **valdības deklarācijas apņemšanos**, ka Latvijas valsts parāds vidēji ilgtermiņā nepārsniedz 40% no IKP, strukturālo deficītu var palielināt no 0,5% no IKP uz 1,0% no IKP.

Strukturālais deficīts 1.0% no IKP ir arī **augstākā pieļaujamā robeža** saskaņā ar ES strukturālās bilances nosacījumu.

Finanšu ministrija

Fiskālā telpa, ja EK prognozēs Latvijai deficītu 2024. gadā virs 3% no IKP

		2024	2025	2026	2027	2028
FDL Bilances nosacījums						
strukturālās bilances mērķis	% no IKP		-1.0	-1.0	-1.0	-1.0
ES Strukturālās primārās bilances nosacījums						
strukturālās primārās bilances mērķis	% no IKP	-1.6	-1.2	-0.8	-0.4	0.0
procentu izdevumi	% no IKP		1.2	1.3	1.4	1.4
vienreizējie pasākumi	% no IKP		-1.6	-1.6	-1.5	-1.3
strukturālās bilances mērķis	% no IKP		-0.8	-0.4	-0.3	-0.1
ES Izdevumu pieauguma nosacījums						
valsts finansēto neto primāro izdevumu pieauguma likme	%		4.2	4.3	4.3	4.3
strukturālā balance	% no IKP		-1.4	-1.8	-1.7	-1.9

strukturālās bilances mērķis saskaņā ar visiem fiskālajiem nosacījumiem	% no IKP	-0.8	-0.4	-0.3	-0.1
---	----------	------	------	------	------

Fiskālā telpa					
vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances prognozes nemainīgas politikas scenārijā	% no IKP	-1.0	-0.5	-0.6	-0.4
vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances mērķi	% no IKP	-0.8	-0.4	-0.3	-0.1
fiskālā nodrošinājuma rezerve	% no IKP	0.1	0.1	0.1	0.1
fiskālā telpa	% no IKP	-0.3	-0.2	-0.4	-0.4
fiskālā telpa	milj. EUR	-136.1	-96.2	-189.8	-193.5

Ja 2024. gada deficītu EK Latvijai prognozēs nedaudz virs 3% no IKP un FDL tiek grozīts, dominējošais kļūst ES strukturālās primārās bilances nosacījums un negatīvā telpa būtiski palielinās un 2025. gadā ir 136 milj. EUR.

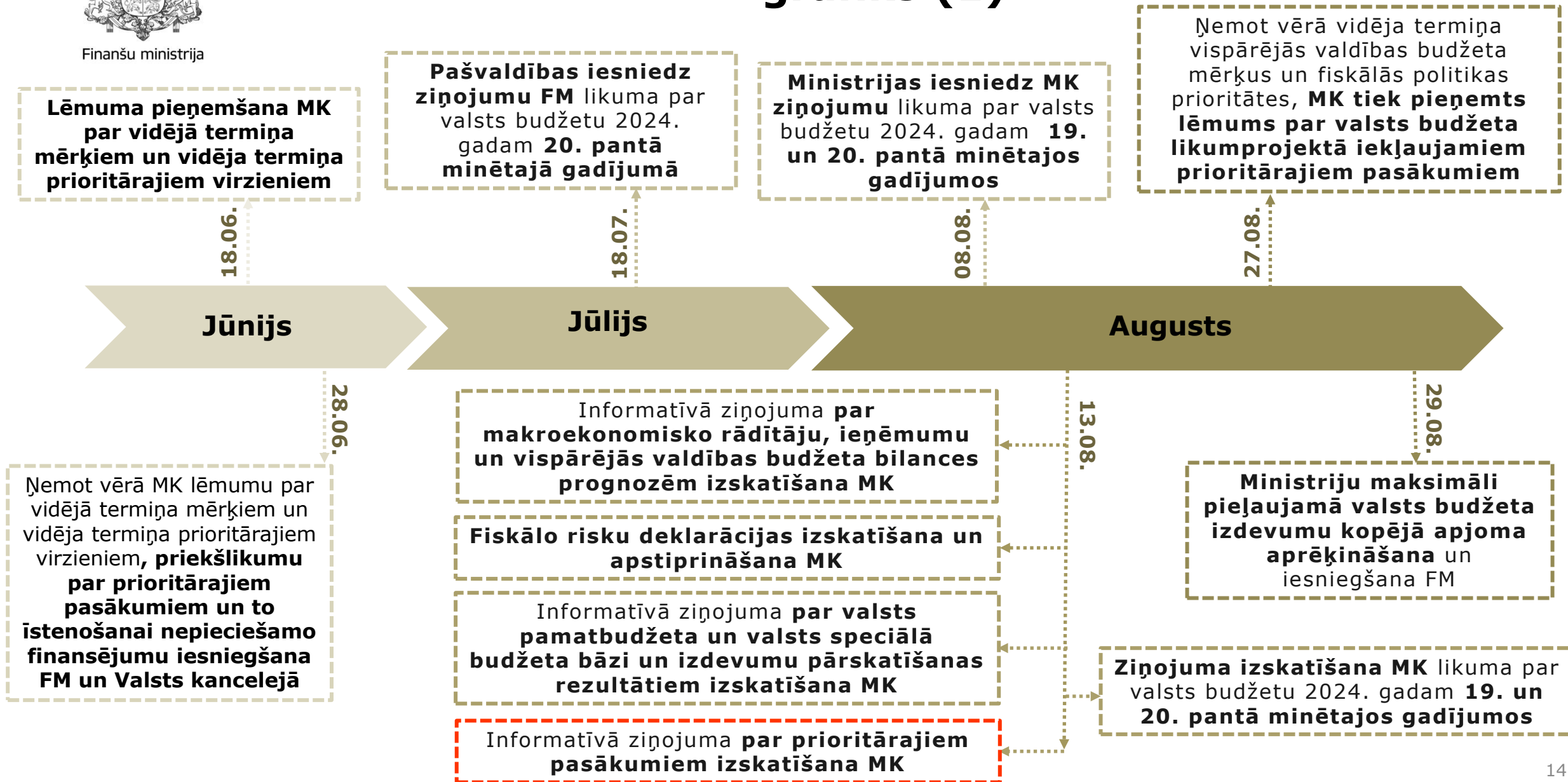
Finanšu ministrija

Valdībā apstiprinātais budžeta sagatavošanas grafiks

Finanšu ministrija

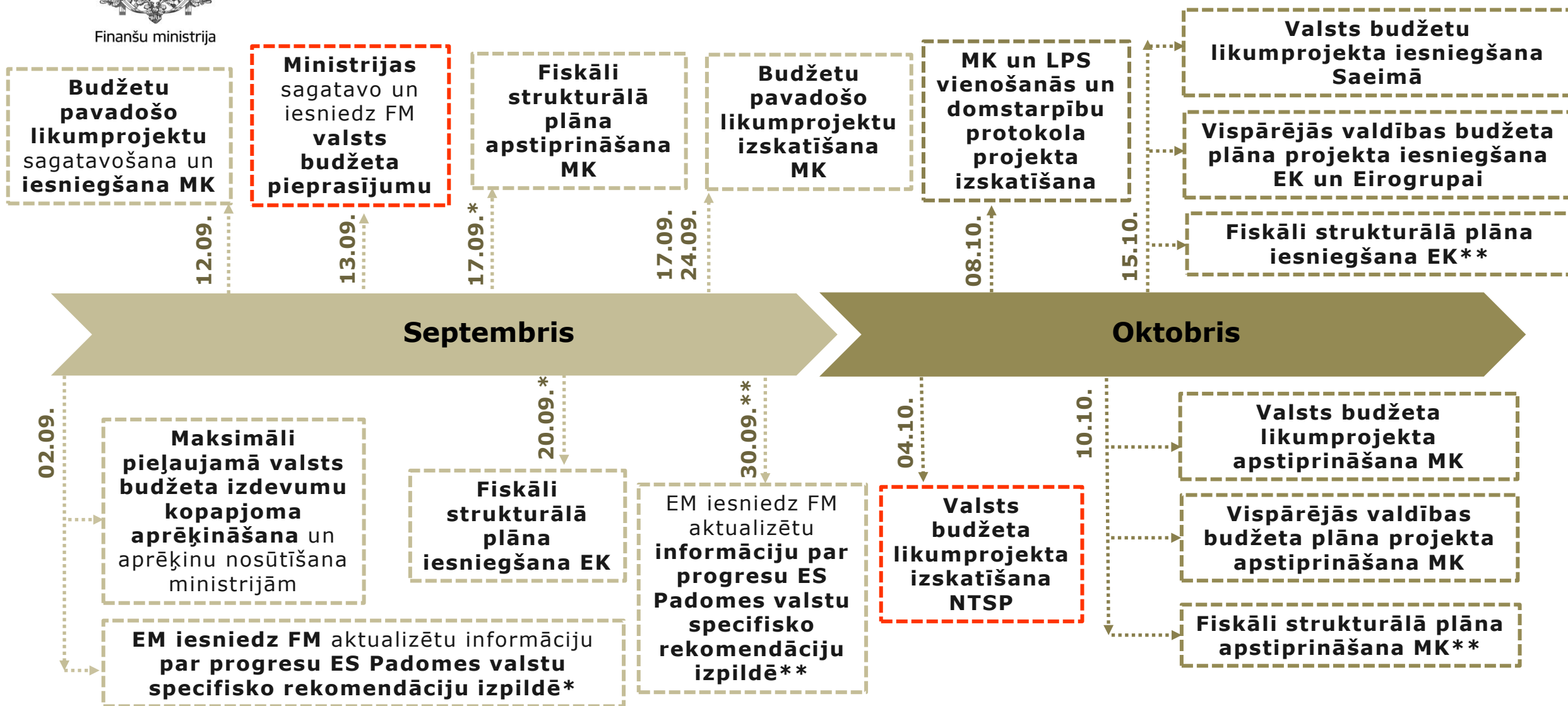
Budžeta ietvara sagatavošanas un apstiprināšanas grafiks (1)

Finanšu ministrija

Budžeta ietvara sagatavošanas un apstiprināšanas grafiks (2)

* Ja ar Eiropas Komisiju **netiks panākta vienošanās** par Fiskāli strukturālā plāna 2024.–2028. gadam iesniegšanas termiņa pagarināšanu līdz 2024. gada 15. oktobrim

** Ja ar Eiropas Komisiju **tiks panākta vienošanās** par Fiskāli strukturālā plāna 2024.–2028. gadam iesniegšanas termiņa pagarināšanu līdz 2024. gada 15. oktobrim

Finanšu ministrija

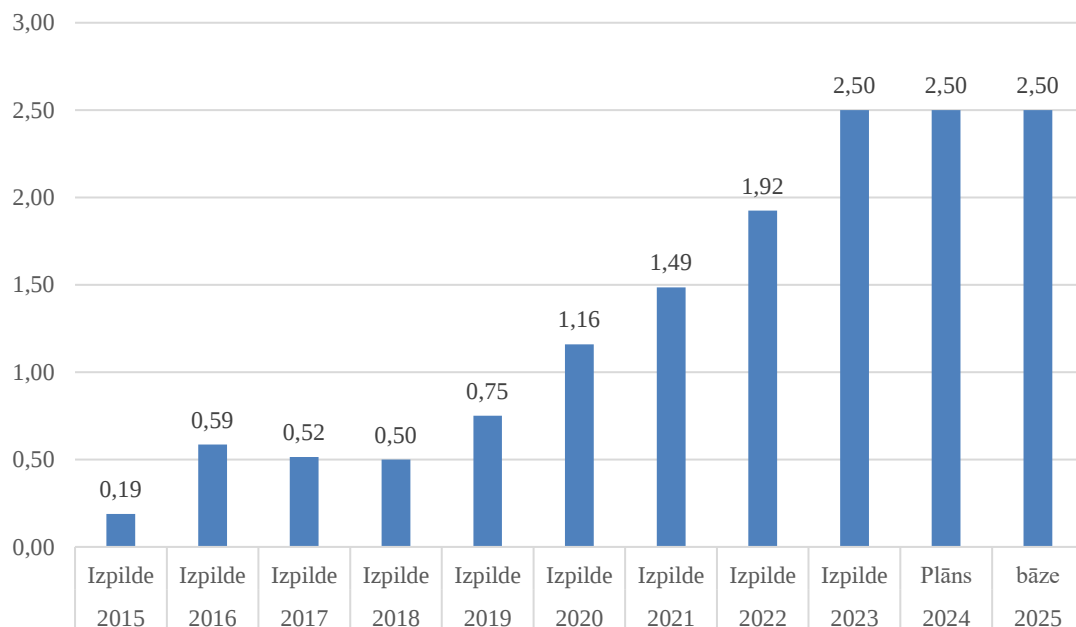
Paldies!

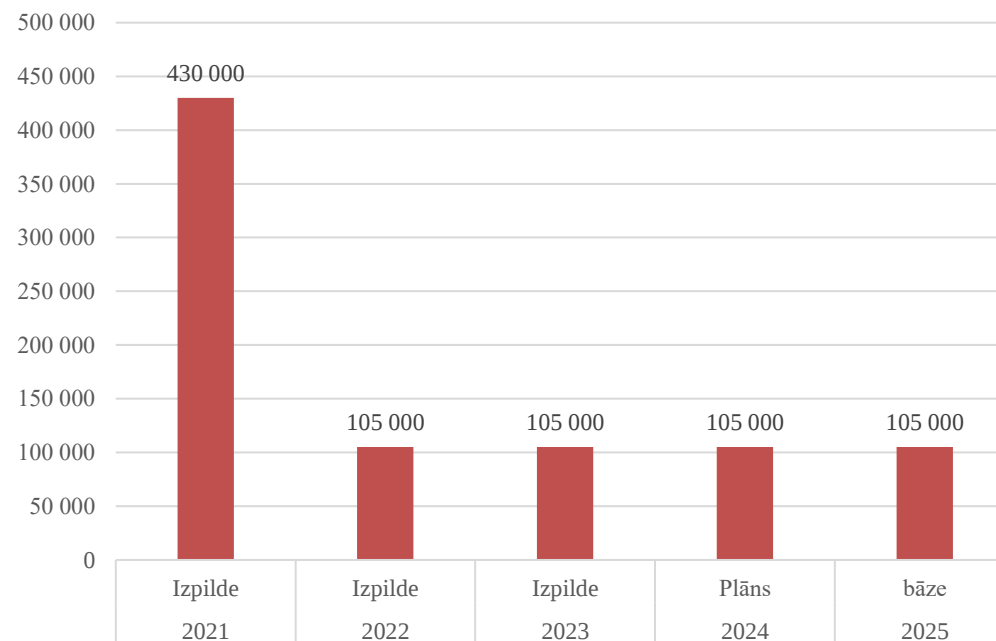
Finanšu ministrija

Valsts budžeta finansējums NVO fondam un līdzfinansējuma programmai SIF budžetā

NVO fondam, milj. euro

Līdzfinansējuma programmai, euro*

Papildus:

No 2024.gada Valsts kancelejas budžetā ir plānots finansējums 200 000 euro apmērā ik gadus pasākumam "Pilsoniskā dialoga platformas izveide, stiprinot Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes darbību", lai stiprinātu Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomi kā centrālo elementu pilsoniskā dialoga nodrošināšanai